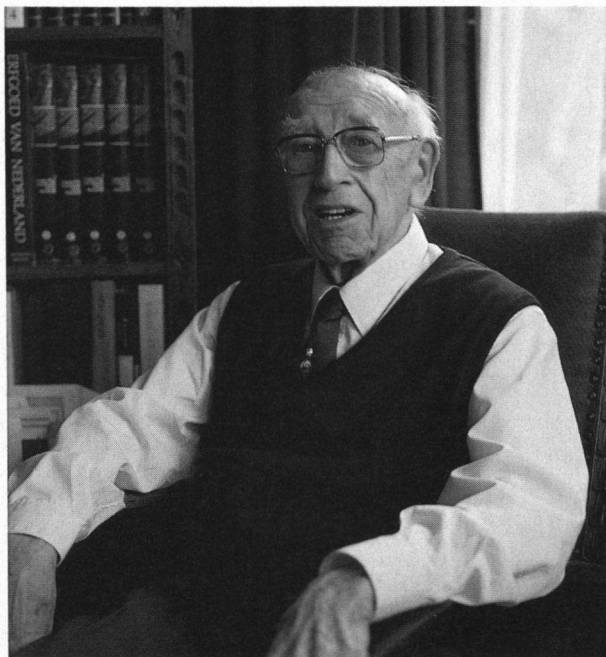

Arie Scheygrond: nestor van de VZZ

Chris Smeenk & Jaap Mulder

De otter in de gevelsteen van het huis van Arie Scheygrond werd het logo van de VZZ. Foto Jaap Mulder.

Arie Scheygrond, nestor van de VZZ. Foto Jaap Mulder

In 1992 bestaat de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming 40 jaar. Ter gelegenheid van die gebeurtenis brachten we een bezoek aan het erelid dr. Arie Scheygrond, de man die het initiatief nam tot de oprichting van de VZZ. Nog steeds woont hij in hetzelfde huis in Gouda waar hij in 1952, het jaar van oprichting, al 18 jaar woonde. Boven de deur bevindt zich een grote gevelsteen, gemaakt door Theresia van der Pant in 1950, met de bekende otter, het symbool van de vereniging en het tijdschrift *Lutra*. Arie is inmiddels 86 jaar, nog opvallend vief en strijdbaar, en gemakkelijk op zijn praatstoel te krijgen.

Hoe is het allemaal met de VZZ begonnen?
 Als leraar biologie bracht ik jarenlang mijn vrije woensdagmiddagen door in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie in Leiden, ter voorbereiding van het boek "De Zoogdieren van Nederland", dat ik samen met dr. M.A. IJsseling schreef. Het verscheen uiteindelijk in 1943. Op dat museum is het idee geboren om tot een vereniging voor zoogdierkunde te komen.

Maar oorspronkelijk was U toch botanicus?
 Ja, dat klopt, ik ben gepromoveerd op het plantendek van de Krimpenerwaard, een beschrijving van vier polderboezems onder Gouderak, halfverlande gebieden. In één van die terreinen groeiden wel tien verschillende orchideeën, zonnedauw, struikheide, dopheide, kraaiheide en rode bosbes, een boeiende vegetatie. Later kreeg ik echter last van hooikoorts en moest ik het veldwerk opgeven. In die tijd ontmoette ik in de trein IJsseling, die ik nog van de studie in Utrecht kende. Hij vertelde dat hij werkte aan een thematisch biologieleerboek, wat toen nog helemaal niet bestond. Dat vond ik een goed idee, en prompt vroeg hij me om eraan mee te werken. Die samenwerking heeft bijna vijftig jaar geduurd. Via onze schoolboeken (onder andere "Hoofdzaken der Biologie" en "Kernbiologie", totale oplage ver over de half miljoen) is ongeveer een derde deel van alle middelbare scholieren met de biologie in contact gekomen. Maar ook maakten we samen een groot aantal Nederlandse bewerkingen van buitenlandse natuurboeken.

En hoe kwam U op het idee om dat zoogdierboek te schrijven?
 Thieme vroeg ons ook of we een al bestaande Nederlandse vertaling van een oorspronkelijk Duits zoogdierboekje opnieuw wilden bewerken. Dat leek ons echter niets, en we stelden voor een nieuw boekje te maken van ongeveer dezelfde omvang, gebaseerd op Nederlandse gegevens. Maar al werkend werd het steeds omvangrijker en leuker, zodat het uiteindelijk twee dikke bundels werden. Die werden trouwens heel goed verkocht, vooral aan jagers, omdat natuurlijk ook het jachtwild uitgebreid behandeld werd.

En sindsdien wordt U altijd met zoogdieren geassocieerd. In hoeverre werd er vroeger eigenlijk aan veldwerk gedaan, wat betreft zoogdieren?
 Vrijwel niets, maar dat gold voor de hele universitaire biologie, dat was allemaal

museumwerk. Op veldwerk werd neergekeken, dat was 'goed voor De Levende Natuur'. Voor hun materiaal waren de musea natuurlijk wel aangewezen op het veld. Met het Nederlandse zoogdiermateriaal in de collecties was het in die tijd, vóór het aantreden van pater Husson, de eerste conservator zoogdieren in Leiden in 1950, dan ook droevig gesteld. Dat kun je ook zien aan de zeer onvolledige verspreidingsgegevens in ons zoogdierboek, die vooral op de bestaande collecties beruisten. De zoogdierconservator in het Amsterdamse museum, Van der Feen, stimuleerde het verzamelen ook niet, ook hij was geen 'veldman'. Van den Brink (van de zoogdiergids) was eigenlijk de eerste die gericht in Nederland verzamelde.

Tijdens dat werken aan "De zoogdieren van Nederland" is dus het idee ontstaan om tot oprichting van een zoogdiervereniging te komen?

Ja, samen met dr. Junge, hoofd van de afdelingen zoogdieren en vogels van het Rijksmuseum in Leiden, dacht ik over een soortgelijke vereniging als de Club van Nederlandse Vogelkundigen (CNV, een afsplitsing van de Nederlandse Ornithologische Vereniging, NOV), waar we allebei lid van waren. Wat we wilden, was de mensen die in zoogdieren geïnteresseerd waren bij elkaar te brengen, kon niet schelen waar vandaan, jagers, amateurs, biologen. In de beginjaren van de vereniging speelden de jagers een tamelijk belangrijke rol, maar toch niet zo'n grote rol als ik gehoopt had. Begrijp me goed, ik ben zelf geen jager, maar ik heb er niets tegen. Ik dacht, die jagers die zitten veel in het veld, die kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de kennis van onze zoogdieren. Misschien zijn ze in de vereniging nooit zo op de voorgrond getreden omdat er bij een aantal andere leden een aversie bestond tegen de jacht. Jagers vonden bij ons niet wat ze eigenlijk zochten, ze hadden en hebben natuurlijk ook hun eigen vereniging.

In de begintijd hadden de dierentuinen een flinke inbreng in de vereniging, niet in het minst omdat ze voortreffelijke vergaderplaatsen boden. We trokken in de eerste jaren als het ware van dierentuin naar dierentuin, en meestal werden de vergaderingen besloten met een gezamenlijke maaltijd. Vooral Antwerpen stond hoog aangeschreven bij de leden vanwege de gastvrije en royale ontvangst aldaar.

Indertijd was er onder de vogelkundigen een controverse tussen de echte beschermers, verenigd binnen de NOV, en de CNV, geleid door Snouckaert. Die laatsten wilden niet in hun verzamelactiviteiten worden beknot en hadden in hun statuten staan: 'Bestrijding van overdreven vogelbescherming'. Speelde zo'n controverse nu ook bij de zoogdieren?

Nee, dat heeft nooit echt gespeeld binnen de VZZ. Wel was het zo, toen ik in 1951 in de Nieuwe Rotterdamse Courant een lans brak voor de bescherming van de otter en van andere soorten, zoals marters, zeehonden, spitmuizen, egel en slaapmuizen, dat ik wel een negatieve reactie kreeg van een medelid van de CNV. Maar een Natuurbeschermingswet, waar ik toen al voor pleitte, is er pas sinds kort. En nog is het zo, dat veel soorten waarop niet meer gejaagd mag worden, nog altijd onder de jachtwet vallen. Een archaïsche toestand. Dat komt ook door de samenstelling en het functioneren van de Jachtraad, waar ik overigens jarenlang lid van ben geweest.

Toch denk ik dat de VZZ zich altijd te weinig heeft beziggehouden met de bescherming van zoogdieren.

De VZZ had als vereniging een unieke formule binnen Europa, doordat het geen academische club was, zoals bijvoorbeeld de Britse Mammal Society en de Deutsche Gesellschaft für Säugetierkunde.

Inderdaad, we wilden vanaf het begin een club voor iedereen die geïnteresseerd is in zoogdieren, zowel amateurs als beroepsmensen. Gelukkig is dat nog steeds zo, en naar ik hoor zijn er nu meer zogenaamde amateurs actief dan ooit, bijvoorbeeld in de Veldwerkgroep. De breuk met Van den Brink, in het begin van de jaren zestig, vond eigenlijk zijn oorzaak in het feit dat hij van de VZZ een soort elite-club wilde maken van professionals, waarvoor je uitgenodigd moest worden. Hijzelf was echter, als advocaat, in feite ook een amateur.

Wat vindt U eigenlijk van dit nieuwe tijdschrift dat de VZZ uitgeeft?

Daar ben ik nog niet zo verrukt van, al zit er wel langzaam verbetering in. Huid & Haar vind ik beter verzorgd. Ook vind ik het wel prettig dat H&H vol staat met knipsels en uittreksels uit alle mogelijke tijdschriften. Aan de andere kant staan er in Zoogdier weer veel meer interessante en goede artikelen. Men zou eigenlijk moeten samenwerken. Op zichzelf lijkt me dat de markt voor zo'n populair tijdschrift groot

genoeg is, maar natuurlijk niet voor twee zulke tijdschriften naast elkaar. Een onnodige versnippering.

U hebt aan de wieg van Lutra gestaan. Jarenlang bent U de redacteur geweest en hebt U er uw stempel op gedrukt. Wat vindt U van de Lutra van nu?

Daar ben ik heel tevreden over, het is nog steeds goed verzorgd en flink in omvang gegroeid. De oorspronkelijke opzet, namelijk het bieden van een mogelijkheid voor zowel beroepsmensen als amateurs om hun resultaten op een verantwoorde manier te publiceren, is nog steeds van toepassing. Ik ben er de laatste jaren niet meer bij betrokken, maar ik neem aan dat veel artikelen nog steeds grotendeels herschreven moeten worden door de redactie. Dat is altijd zo geweest en dat geeft, behalve veel werk, verder ook niets.

U heeft zich niet alleen met zoogdieren beziggehouden, is het wel?

O nee, ik heb allerlei andere activiteiten ontplooid. Vooral de regionale geschiedenis interesseert me, zo heb ik twee boeken van samen 700 pagina's samengesteld over de Goudse straatnamen en hun achtergrond, ook de historische en de topografische namen, een pukkewerk. Ook ben ik al sinds 1938 betrokken bij de Stichting Fonds Goudse Glazen, die de studie bevordert van de beroemde gebrandschilderde ramen in de St. Janskerk hier in Gouda. Verder ben ik vrijwel vanaf de oprichting van het Wereld Natuur Fonds redacteur van "Panda" geweest. Ook heb ik veertig jaar in het bestuur van het Zuidhollands Landschap gezeten; de eerste aankoop was op mijn initiatief, dat was de eendenkooi in Berkenwoude.

Als we, ter afronding, uw werk van de afgelopen veertig, vijftig jaar een beetje samenvatten, dan bent U begonnen als onderzoeker en hebt U zich daarna, waarschijnlijk mede onder invloed van uw werk als leraar biologie, vooral beziggehouden met de popularisering van de biologie. Dat was uw lust en uw leven. En wat betreft de vereniging, U kunt er trots op zijn dat uw initiatief zo vruchtbaar is gebleken. Nou, dat doet me inderdaad deugd, en ik vond het ook leuk om nog eens over vroeger te praten.

Arie Scheygrond heeft zelf een uitgebreid artikel over de geschiedenis van de VZZ geschreven in 1988, in Lutra 31:153-161. Zijn vriend/schrijver IJsseling publiceerde ook een artikeltje, over Arie en de VZZ, in 1984: Lutra 27:3-4.

